

Barcelona, 28 de juliol de 1981

Estimat amic,

Ja fa uns dies, pocs, que vaig rebre noves teves. M'exposes la gravetat de la situació econòmica que patiu que fa posar els pèls de punta. En un pla egoista, mirant per casa, només hi trobo una cosa optimista: que els generals d'aquí bé deuen haver comprovat, a la vista de l'experiència argentina, que no tenen solucions per als problemes comuns a tots dos països. I és que aquí vivim cada dia amb l'ai al cor. Els diaris no fan res per atenuar aquesta sensació i fa ben bé l'efecte que només tenen ganes de parlar de desgràcies i d'amenaques. En més d'una ocasió, a casa, i amb d'altra gent, comentem que han perdut la memòria i no recorden les privacions que van haver de viure durant tants i tants anys passats. Ara, comprenc perfectament els teus dubtes i les ganes de fugir, sobretot en un moment que la indústria del llibre tremola. Jo, per fortuna, no en depenc, ja ho saps, d'aquesta indústria, però s'acosten mals moments per a tots -llevat d'uns quants, dels que sempre suren quan van maldades!-, i si la meva font d'ingressos prové de l'estalvi, ja pots comptar que quan ningú no pugui estalviar nosaltres també la ballarem. Els Bancs, en canvi, han fet uns beneficis extraordinaris durant l'any passat. Sembla que han estat els més grans de la història. Ara, per celebrar-ho, es posen a cobrar tota mena de serveis, àdhuc aquells de cobrament de rebuts per compte de companyies i entitats que, en fer-los de franc, havien servit d'esquer i de propaganda per atreure la clientela. Un cop la tenen, i ben assegurada, a cargolar s'ha dit! Comprend, de totes passades, que la decisió sobre el retorn per part vostra hagi de ser molt meditada i sospesada. Hauria d'anar una mica sobre segur, que ja no som uns nens!

Ara acabo de deixar la televisió on ja s'acabava un programa que protagonitza en Terenci Moix cada setmana, instal·lat en un racó guarnit a l'estil àrab -una mena de pastiche, és clar, que recorda una fotografia molt divulgada d'en Francesc Cambó-, i on rep algun visitant amb el qual parla sobre un tema determinat. Avui hi havia en Ventura Pons, director de teatre i darrerament de cinema -"Ocaña" i "El vicari d'Olot"-, Pepon Corominas -productor i actor ocasional de "Salut i força al canut!"- i la Rosa M. Sardà, actriu. La cosa, és clar, anava de cinema. Que n'és, de difícil, d'arreglar-ho tot! La conclusió, si més no per part d'en Ventura Pons, era que la gent que regeixen avui la cultura a casa nostra l'estan vessant de mig a mig, ja que ell, si manava, suprimira el doblatge d'una manera

automàtica i amb això ja beneficiari de cop el cinema espanyol i, és clar, el que es pugui fer aquí. I, en canvi, deia, tot el que s'ha fet -a càrrec d'en Miquel Porter, que n'és el responsable- ha estat doblar una pel·lícula d'una multinacional al català, fent el joc a l'imperialisme o al colonialisme mundial... Em consta que en Miquel Porter és el primer enemic del doblatge, però en alguna ocasió ha dit -i a l'hora de comentar-ho ningú no ho vol recordar- que mentre a Catalunya les pel·lícules arribin doblades al castellà, no tenim més remei que fer-ho també al català. I és que tothom s'ho mira des del seu cantó. En Ventura, i és molt comprensible, voldria que s'accelerés la producció de pel·lícules aquí i en català. Molt bé. Però amb els calés que compten a Cultura no n'hi ha ni per començar. Si durant l'any es poden doblar deu pel·lícules que tinguin prou pes per mantenir-se una bona temporada en els cartells pel mateix preu que produir mitja pel·lícula feta a casa, de moment em sembla més efectiu el doblatge. És diferent que hi hagués diners per rodar deu pel·lícules... Per què, a més, si només se'n podia rodar una, qui l'hauria de fer? Aquí vindrien les garrotades!

Amb tot això no intento defensar l'actitud de la Generalitat per partidisme, sinó únicament per sentit comú. Tot just acaben de començar i ja se'ls demana tot. Mira, ara, de moment, han convocat un concurs de curtsmetratges per a vaillets en col·laboració amb Cavall Fort, Rialles i Drag Màgic, que són els pioners de la importació de cinema per a infants. Fa poc que, patrocinat per aquests pioners s'ha projectat una pel·lícula anglesa, "La guineu de Bambury", que no ha tingut l'acolliment que esperàvem. La gent ha estat reticent. Hi havia alguna escena de violència i els comentaris per ràdio i premsa no han estat gaire favorables. És curiós, això! Quan fem alguna cosa en català ho ha de tenir tot. La gent s'ha escrit amb unes escenes d'un tren que s'emporta una pila de gossos -caçadors de guineus- pel davant i, en canvi, no diu ni piu quan una pel·lícula "apta per a tots" es maten persones de la manera més gratuïta. "L'home elefant", que ha estat el film patrocinat per la Generalitat, en canvi, ha tingut un èxit considerable de públic.

Em sembla que si no has vist o llegit cap comentari sobre l'Anònim II d'en Pedrolo és perquè no n'ha aparegut cap, que jo sàpiga. Ni de tants altres llibres seus! Per cert que l'altre dia em va trucar en Vicent Franch i ens vam posar d'acord per enviar-te ell directament, des de l'editorial, tota la pila de contes del diumenge. L'home no sabia exactament si tu corries per aquí o eres a Amèrica, tot i que jo

creia haver-li-ho explicat en alguna altra ocasió. Van quedar, doncs, que ells te'ls enviaran. El teu sortirà molt aviat. En canvi, el meu, es retardarà fins a finals de setembre per una qüestió del dibuixant. En Franch, llavors, quan va ratificar que vivies a Amèrica, em va explicar que havia pensat enviar-te el conte d'en Pedroló per tal que li escrivissis el pròleg, però que el seu desig era que pogués aparèixer aviat i, per tant, em traslladava a mi aquest encàrrec. Encàrrec que vaig acceptar, naturalment, com una distinció personal, tot lamentant que les circumstàncies físiques del teu allunyament ho haguessin volgut així. I ja l'he escrit! Darrerament m'estic tornat un proleguista de marca registrada... Sembla que em deuen sortir molt millor els pròlegs que les novel·les o els contes! N'he escrit per a l'Andreu Sotorra, en Celdoni Fonoll -que diu versos pel món-, en Josep L. Seguí, tu mateix, en Josep Albanell i, ara, per a en Pedroló. Aquest darrer m'ha estat força difícil. El conte del nostre amic és dur, fosc, si més no, per a mi. Té tot el misteri d'aquells textos pedrolians que m'agraden i m'atreuen a primera vista però que resulten difícilment explicables. El vaig haver de desfer a bocins, d'establir paral·lèlismes i concretar una intenció que se m'escapava a primera vista. Demà, si puc, aniré a veure'l i procuraré que se'l llegeixi abans d'enviar-lo a València. Ell no en sap res, em penso, i m'agradarà saber si l'he encertada. El que he intentat ha estat d'entrar-hi. No hauria estat gens difícil d'explicar coses personals d'en Pedroló i de la seva obra, però em penso que calia parlar concretament del seu conte que es diu "Transgressió ritual". En canvi, quan t'arribi el que em publicaran a mi, veuràs que en Josep Faulí,^a qui vaig demanar la presentació, liquida el comentari del conte en dues ratlles. És evident que no li va agradar gens!

Encara no sé si ho faré a part, o ho inclouré en aquest mateix sobre, però t'envio -això depèn del volum de la carta que t'escriu...- un article que m'han publicat a l'"Avui" sobre la meua estada a València. Hi vaig anar amb la Maria Rius, una companya del món del llibre infantil que m'ha il·lustrat el llibre "En Felip Marlet", a part d'una pila de llibres que té escampats per diverses editorials i col·leccions. Ens havien convidat a l'Escola d'Estiu del País Valencià: l'ambient que hi vam trobar va ser formidable dintre el sentiment general d'expressió i d'incomprensió del qual tots els autèntics valencianistes són tan conscients.

El que no s'explica en l'article és que hi vam ser només unes hores -anada i

tornada en avió entre les set del matí i les deu del vespre-, però amb l'ajuda d'una guia vam recórrer tota la ciutat vella, des de la Porta dels Serrans a les Terres de Quart, tot passant, és clar, pel Miquelet i el carrer de Cavallers que canta la M. del Mar Bonet en una de les seves millors cançons. Vam dinar al Grau, un bon àpat de peix i síndria per postres. Què més vols?

També he participat en l'Escola d'Estiu de Rosa Sensat. En una ocasió, tot sol, durant una hora i mitja, davant més de vuitanta mestres, me les vaig tenir explicant tota la meva història del llibre i les revistes per a nois i noies. Ja començe a ser un xerrameca professional... I, després, en una altra ocasió, en una taula rodona davant de llicenciats -professors de Batxillerat-, junt amb la Marta Pesarrodonà, l'Emili Teixidor i en Jordi Sarsanedes. Va ser una sessió molt interessant i en el transcurs de la qual cadascú va exposar les seves respostes i actituds a una mena de qüestionari orientat cap a la necessitat i formes d'expressió particulars. També, pel que fa al professionalisme.

Parlant, ara, de professionalisme, tenim sobre la taula l'afer de les traduccions. El que passa és que la M. Aurèlia, activista com tu saps en aquest assumpte, com en tantes altres coses, no és membre de l'Associació. De moment, em sembla una mica difícil lligar les actuacions de tots plegats, però estic segur que tard o d'hora ens en sortirem.

Aquest any no estic gaire al corrent del que es fa a l'aire lliure en la temporada del Teatre Grec, tot i que no n'estic del tot desconnetat. La temporada va començar amb pluges -que van ser ben rebudes, de tant que necessitàvem l'aigua- i això ja la va deslluir. De moment, he vist un espectacle Adrià Gual -el nét, és clar!- sobre Santiago Rusiñol que es deia "Chauffeur al Palace...!", que és un muntatge sobre sis peses curtes de D. Santiago. A mi em va semblar prou entretingut i divertit. El llenguatge, amb els castellanismes de rigor, era d'allò més fresc. La representació va tenir força èxit. Però és difícil d'escampar-la arreu. M'han dit que un "bolo" costa tres-centes mil pessetes. Són molts actors, una orquestra, llums... També vaig veure en el pati de la Casa de la Caritat -entre els carrers de Ferlandina i Valldonzella- una obra d'un grup valencià, "El Cortesà", molt entusiasta però sense entusiasmar... Avui, aquest vespre, la Rosa i jo tornarem al Grec a presenciar un espectacle que ara no recorde exactament com es diu, bastit sobre poemes del poeta rus Majakoski, que ha preparat l'Ovidi Montllor amb M. Josep Arenós i diverses músics. Ja te'n parlaré

un altre dia.

Ah, t'envio un altre retall/de diari. En aquesta ocasió es tracta de "El País", on vaig enviar una carta i veig que me l'han publicada molt de pressa. És un cas curiós, el d'aquest diari. No se sap ben bé qui hi ha al darrera. Sembla que tothom, pel que es diu, però va començar si fa no fa al mateix temps que l'"Avui", però amb deu vegades més de diners. Té corresponsals, informadors, filtracions i tot el que vulguis, i s'ha convertit en el primer informant de tot l'Estat. Pel que fa a Catalunya, és contradictori. Mentre, en general, es manté força objectiu -hi va haver una editorial molt interessant en relació a l'afer del "Manifiesto"-, de vegades hi ha articles que ens ataquen o ens menyspreen. L'actitud més difícil de jutjar és la de l'equip corresposnal a Barcelona, a càrrec d'Alfons Quintà, un veterà periodista que durant el franquisme -els darrers temps, eh!- va fer antifeixisme a la ràdio, i que ara només obra la boca per atacar cada decisió del govern de la Generalitat. Abans ho havia fet, també, amb Tarradellas. Si tot això ho fes, només, en pla constructiu, podria anar bé, però a mi em sembla veure-hi una certa rancúnia, un no estar disposat a acceptar-ne ni una.

No em parlis de vacances! Aquest any em penso que tornaré a quedar-me sense fer-ne. Resulta que ja n'he despès deu dies dels vint-i-sis que em corresponen. Un dia per anar a València, l'altre per ser a l'Escola d'Estiu, cinc -del 13 al 18 d'aquest mes- que m'he quedat a casa a enllestir un llibret per a menuts que es diu "Una caseta amb rodes" i preparar "Un altre Felip Marlet, si us plau" en el qual treballo ara- i ja només me'n queden quinze. Em penso fer una setmana a meitats d'agost, però ja la tenim compromesa: la Rosa i jo -i si en Maurici ens dona un cop de mà, millor- ens dedicarem a netejar la caseta que hem comprat a Castellterçol. Ara no recordo si te n'he parlat en alguna altra ocasió, però ja fa uns deu anys que tenim un apartament a Sant Quirze Safaja on anem a passar els caps de setmana i alguna temporadeta d'estiu, ja que s'hi està molt fresc perquè és a set-cents metres d'altura, entre pins i alzines. Castellterçol és, només a sis o set quilòmetres, i és on normalment ens arribem a comprar. La Rosa, que no vol conduir, tenia ganes d'instal·lar-s'hi perquè hi ha poble, metge, botigues i companyia, tot això de cara a quan siguem vells si hi podem passar alguns mesos seguits. Així, a la primera oportunitat, hem comprat una caseta amb un jardí minúscul, petit com un cop de puny, i ara ens l'estan pintant. Ja veus que les vacances les passarem ben magres, traient pintura de les rajoles i netejant vidres. Després, encara ens quedarà una setmana

que, si podem, passarem a la Vall de Boí, a Erill la Vall, potser. Durant el mes de setembre, també, un jardiner ens plantarà tres o quatre arbres i cap a la propera primavera, quan hi hagi tres o quatre flors farem el canvi de mobles. Ningú no ens apressa a marxar de l'apartament perquè, tal com van les coses, em sembla que tindrem feina llarga a vendre'l i, encara més a cobrar-lo.

De moment, res més. Molts de records per a tots. Una abraçada del teu amic i un grapat d'il·lusions democràtiques a la catalana,

Hola, noi! Ja han passat un parell de dies. No havia enviat aquesta carta perquè sabia que havia de veure'm amb en Josep M. Castellet ahir. Li vaig parlar de la possibilitat que els fessis una traducció. Ell en va prendre nota, molt interessat, i em va dir que en parlaria amb en Francesc Vallverdú, que és el que té cura d'aquests afers a can 62. Em fa l'efecte que, per reblar el clau, aniria bé que escrivissis quatre ratlles a en Vallverdú, a l'adreça d'Edicions 62, carrer de Provença, nº 278, de la ciutat comtal, i li exposis, sobretot, el ritme de treball que podries assolir. I dic que val la pena que li facis quatre ratlles perquè demà comencen les vacances, pot ser que perdin el paper on hi ha escrit el teu nom i que quan tornin ja no hi pensin més. Així, ho tindran sobre la taula i, a més, jo procuraré insistir amb discreció.

T'envio, també, un retall de l'Avui, escrit pel sr. Cendrós, on tu tens la teva participació. Jo el trobaria divertit si no fos pel te, que regalima calé i superioritat.

Ahir vaig veure en Pedroló amb el qual vam discutir el pròleg que he escrit per al seu conte. Em va aclarir un aspecte que havia quedat fosc i que, amb un lleu retoc, millorarà la meva interpretació.

I ara sí que plego. Adéu!

